

تحلیل هفته

شماره: 409

(از 27 جوزا الی 02 سرطان 1402 هـ ش)

نگاهی به سیاست خارجی هند در قبال امارت اسلامی

این نشریه هفته‌وار، تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی افغانستان و منطقه است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می‌گردد.

آنچه درین شماره می خوانید:

- نگاهي به سياست خارجي هند در قبال امارت اسلامي 3
- مقدمه 3
- پيشينه روابط افغانستان و هند 3
- پاليسي هند در قبال امارت اسلامي (قبل از 2021 ميلادي) 4
- پاليسي هند در قبال دوباره تسلط يافتن امارت اسلامي 5
- نتيجه گيري 7
- پيشنهادات 7
- منابع و ماخذ 8

نگاهی به سیاست خارجی هند در قبال امارت اسلامی

مقدمه

هند کشوری است که با افغانستان مرز مشترک ندارد، ولی همواره از زوایای متعدد با این کشور روابط داشته و همیشه تلاش ورزیده است که در مسائل مرتبط به افغانستان دخیل باشد. از همینرو در دوره‌های گوناگون تاریخی در قبال این کشور سیاست خارجی مشخصی داشته است. اگر به صورت عام به روابط افغانستان و هند نظر بیفکنیم، از زمان تجاوز شوروی بر افغانستان بدین سو الی دوره جمهوریت (2001 الی 2021) میان دو کشور روابط خوبی حاکم نبوده اما در دوره بیست ساله جمهوریت روابط هند و افغانستان دوباره نزدیک شد.

بعد از پیمان دوحه میان امریکا و طالبان، پیشروی‌های روز افزون طالبان در جبهات نبرد و تحت کنترل درآوردن مناطق بیشتر، هند را هراسان نموده و این کشور را مصمم به تعامل با طالبان از مجرای‌ها غیر رسمی کرد. هند به این فکر شد که اگر طالبان به همه افغانستان تسلط یابند جهت تأمین منافع ملی خود لاقلاً بدیلی را داشته باشد. هنگامیکه طالبان بر همه افغانستان تسلط یافته و حکومت سرپرست امارت اسلامی حاکم شد، در ابتدا از احتیاط کار گرفت و سپس دیپلوماسی ارائه کمک‌های بشری را روی دست گرفته و از این طریق تا جایی تعامل با امارت اسلامی را شروع کرد.

در این نوشته بنا به اهمیت و مسیر تاریخی روابط هند با افغانستان ضمن اشاره به روابط گذشته، بر تجربه روابط گذشته هند با امارت اسلامی، بی‌باروی‌های موجود و وضعیت کنونی روابط دو طرف مروری خواهیم کرد.

پیشینه روابط افغانستان و هند

از دیدگاه تاریخی هند بعد از گرفتن استقلال از بریتانیا برای اولین بار در سال 1950 میلادی با افغانستان به هدف تحکیم روابط سیاسی معاهده «همکاری دوجانبه» را به امضا رساند. در هنگام تجاوز شوروی بر افغانستان هند با حمایت از اتحاد شوروی علیه مجاهدین مخالفت نمود. از سال 1996 میلادی تا 2001 میلادی که طالبان بر افغانستان تسلط داشتند، هند هرگونه روابط دیپلوماسی و همکاری خود را با این کشور به این دلیل قطع کرد که طالبان را یک گروه تربیت شده پاکستان دانسته و به این باور بود که پاکستان می‌خواهد تحت حاکمیت طالبان در خاک افغانستان برای جنگجویان کشمیری پناه‌گاه‌های امن محیا کرده کند. به همین جهت در آن دوره با ائتلاف شمال همکاری داشت. هنگامیکه در سال 2001 میلادی حکومت طالبان فروریخت، هند عاجل روابط خود را با دولت نو تشکیل افغانستان برقرار کرد. این کشور ابتدا سفارت خود را در کابل گشود و سپس در مزار شریف، جلال آباد، هرات و قندهار نیز قنصلگری‌های خود را باز نمود و باری دیگر روابط دیپلوماتیک خود را با افغانستان از سر گرفت. همچنان در سال 2011 میلادی میان هند و دولت جمهوری اسلامی افغانستان معاهده «مشارکت استراتژیک» به امضا رسید که از طریق آن هر دو

کشور متعهد شدند در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، تعلیمی و سایر عرصه‌ها همکاری‌های خود را گسترش خواهند داد.

پالیسی هند در قبال امارت اسلامی (قبل از 2021 میلادی)

هند پیش از به قدرت رسیدن دوباره طالبان آنها را گروهی دست پرورده و تمویل شده پاکستان می‌خواند. در این مورد یکی از نویسندگان هندی چنین ابراز نظر میدارد: بعد از تأسیس پاکستان در سال 1947م تا 1992 میلادی نفوذ هند در افغانستان نسبت به پاکستان سنگینی می‌کرد؛ از این جهت دنبال راهی افتاد که نفوذ هند را کاهش داده و نقش خود را در عرصه‌های گوناگون در افغانستان افزایش دهد. این بود که بالاخره در تشکیل طالبان این راه را پیدا کرد. اختلافات میان گروه‌های مجاهدین باعث شد که پاکستان در طرح و زمینه سازی به ظهور امارت اسلامی نقش عمده را ایفا کند. همین بود که با آمدن امارت اسلامی، هند پای خود را از افغانستان جمع کرده و ضمن قطع هر نوع روابط دیپلماتیک خود با افغانستان، رسماً طالبان را یک تروریستی رسماً اعلام کرد.

موضع هند زمانی در قبال طالبان سخت‌تر شد که در سال 1999 میلادی طیاره مسافری شرکت ایندینت آیرلاین با شماره پرواز شماره 814 را با جمع سرنشینانش گروگان گرفته شده و به قندهار انتقال داده شد. در اثر گروگان‌گیری طیاره یاد شده و هندیان سرنشین آن، از حکومت هند رهایی برخی اشخاص خواسته شد که حکومت هند در ازای رهایی گروگانان سه تن را رها ساخت که از جمله سه تن آنها دو تن آنان پاکستانی بودند که در کشمیر برای تأمین منافع پاکستان برضد حکومت هند مبارزه می‌کردند. یکی از آنان مسعود ازهر نام داشت که بنیان‌گذار جیش محمد بوده و دیگری احمد عمر سید شیخ بود که بعدها دانیال پیرل یک امریکایی ژورنالیست را ربوده و سپس به قتل رساند.

هند بر این باور بود که طالبان گروهی است که جنگ نیابتی پاکستان را به پیش می‌برد و هدف استراتژیک هند را در افغانستان نشانه می‌گیرد. هند در این مورد نمونه‌های را ارائه میداد به طور مثال در سال 2008 میلادی در ماه جولای به تاریخ هشتم آن در افغانستان در مقابل سفارت افغانستان موتر بمب‌گذاری شده منفجر شد که در اثر آن یک تن شهروند هند به نام بریگیدر مهتا (Brigadier Mehta) که در مقابل مبارزین کشمیری از تجربه کافی برخوردار بوده و در همان هنگام نیروهای دولت افغانستان را تعلیم و تربیت می‌نمود، کشته شد که هدف بم‌گذاری هم همین شخص بود. همچنان در سال 2009 در ماه اکتوبر به تاریخ هشتم آن بالای سفارت هند در کابل حمله مسلحانه صورت گرفت که در نتیجه آن 17 تن کشته و 63 تن دیگر زخم برداشتند. همینطور در سال 2010 میلادی در ماه فبروری به تاریخ 26 آن در کابل بر یک هوتل (Guesthouse) که در آن اکثراً داکتران و انجیران هندی بود و باش داشتند حمله صورت گرفت که در نتیجه آن 36 تن زخم بر داشتند که از آنجمله 18 تن آنان هندی بود. در ارتباط به روابط با امارت اسلامی یک بحث هم مربوط به پالیسی عدم تحمل تروریسم (of Zero Tolerance Towards Terrorism The Policy) هند است که دو بخش دارد:

اول: حمله دیپلوماتیک (Diplomatic Offensive): اولین بخش پالیسی عدم تحمل تروریسم این است که بر گروه های تروریستی حملات دیپلوماتیک صورت گیرد. یعنی از یک سو اسمای تروریستان افشا گردد و از سوی دیگر کشور های تمویل کننده آنها بر ملا گردد. در این ارتباط هند یک اصطلاح مشهور دارد که می گوید "Name and Shame": یعنی از راه افشای اسما تروریستان شرمانده شوند. همچنان در راستای مبارزه با تروریستان اقدامات سفارتی نیز شامل است.

دوم: به کارگیری قدرت سخت (Use of Hard Power): در صورت عدم کنترل تروریسم از مجراهای دیپلوماتیک، پالیسی هند اینست به آنها بدون در نظر داشتن اینکه تروریستان در کدام کشورند حمله کند. به این معنا که تروریستان در کشوری که حضور داشته و خطری را متوجه هند می سازند هند به هدف در همان کشور به آنها حمله انجام می دهد. به طور مثال در سال 2010 در ماه جون به تاریخ چهار آن گروه تروریستی از میان مار به نام (The National Socialist Council of Nagaland) بالای عساکر هندی حمله ای را انجام دادند و بعد به میانمار فرار کردند هند پس از چند روز هند بالای شان در داخل خاک میانمار حمله هوایی انجام داد. همچنان در سال 2016 م در ماه ستمبر بتاریخ 28 و 29 آن بر ضد پاکستان حمله سریع را انجام داد که در آن کشمیر تحت الحمايه پاکستان مورد حمله هوایی قرار گرفت که در آن طیاره های هندی داخل خاک پاکستان شده بودند. همین طور در سال ۲۰۱۹ م در ماه فبوری حملات هوایی هند بالای نقاط بالاکوت پاکستان قابل یادآوری است. اینها نمونه هایی هستند که هند مطابق پالیسی خود می گوید هر جای که ترورستان بالقوه حضور داشته باشند ایشان را آرام نگذاشته و در حق شان هیچگاهی کوتاهی نمی کند.

گر چه یک تعریف قبول شده در سطح جهانی درباره تروریسم وجود نداشته و هر کشور دشمنان و مخالفین خود را بطور یکسان تروریست می نامد، ولی در کل مراد و هدف از بحث بالا آن است که پیش از تسلط امارت اسلامی طالبان، هند موقف ضد طالبانی و پالیسی عدم تحمل تروریسم داشته است. روی همین عامل هند نسبت به دیگر کشورهای منطقه مانند روسیه، پاکستان، چین، ترکمنستان، قزاقستان، ازبکستان، ایران و برخی کشورهای دیگر، با امارت اسلامی روابط سردی دارد. اکنون که از تسلط طالبان تقریباً نزدیک به دو سال می گذرد، هند در مورد طالبان به برخی حقایق رسیده و به صورت تدریجی پالیسی خود را در قبال طالبان تغییر می دهد و می خواهد با طالبان به صورت تدریجی به تعامل بپردازد ولی در این راستا خیلی محتاطانه گام بر می دارد.

پالیسی هند در قبال دوباره تسلط یافتن امارت اسلامی

در سال ۲۰۲۰ م در ماه سپتمبر وزیر امور خارجه هند جی شنکر برای اولین بار در مذاکرات میان هیئت مذاکراتی حکومت افغانستان و طالبان، از راه ویدیو کانفرانس اشتراک ورزید. این کار بیانگر آن است که تعامل به طالبان یگانه راه تأمین منافع ملی هند شمرده می شود. گر چه امارت اسلامی تقریباً در سال گذشته بارها به شمول هند همه کشورها را اطمینان داده است که از افغانستان به ضد هیچ کشور خطری متوجه نمی شود و نه پالیسی خصمانه را بر ضد هیچ کشوری را روی دست دارد و بر همین بنا کشورهای

منطقه و جهان اکثراً راه تعامل را با امارت اسلامی اختیار نموده اند ولی هند پالیسی تماشا و انتظار (Watch and Wait Policy) را که به آن پالیسی صبر استراتژیک هم می‌گویند پیش گرفته است. به این معنی که هند پالیسی امارت اسلامی را زیر بررسی دارد هر گاهی که نسبت به پالیسی های امارت اسلامی مطمئن شود بعد پس از آن به صورت رسمی روابط خود را با امارت اسلامی رونق خواهد بخشید.

هرچند که هند با امارت اسلامی روابط رسمی ندارد اما این را هم احساس می‌کند که به تعامل با امارت اسلامی ضرورت هم دارد بنابراین در حال حاضر در قبال امارت اسلامی از دو گونه دیپلوماسی کار می‌گیرد: یکی دیپلوماسی کمک‌های بشری و دیگری دیپلوماسی منطقه‌ای. هند در سال ۲۰۲۱ م به مردم افغانستان ۵۰ هزار متریک تن گندم کمک نمود و همین سال در ماه دیسامبر برای شفاخانه اطفال اندارگاندی نزدیک به ۱.۶ تن ادویه جهت جلوگیری مریضی کرونا و پنج میلیون دوز واکسین کرونا نیز کمک نمود. همچنان برای زلزله زدگان پکتیکا ۲۷ تن کمک های عاجل نمود که در آن خیمه و کمپل شامل بود. از این رهگذر می توان گفت که دیپلوماسی کمک های عاجل بشری هند مؤثریت لازم را داشت چنانچه این روش طالبان را مایل به برقراری روابط دوجانبه با هند کرد. اقدام دیگر هند این بود که در نیمه سال ۲۰۲۲ م برای سفارت خود در کابل تیمی تخنیکی را به هدف تنظیم کمک های بشری با امارت اسلامی ارسال داشت. این تیم گاه گاهی با بزرگان امارت اسلامی دیدار هایی داشت که چنین دیدارهایی به بهبود روابط میان دو کشور مؤثر تمام شده است.

پالیسی نااعلان شده دیگر هند در قبال امارت اسلامی دیپلوماسی منطقه‌ای است. به این معنا که هند نه به شکل فردی بلکه می‌خواهد در همراهی با دیگر کشورهای منطقه به تعامل با اسلامی بپردازد یا اینکه می‌خواهد با کشورهای منطقه یکجا موضع خود را در قبال امارت اسلامی روشن بسازد. در این باره هند در نشست‌های گوناگون منطقه‌ای اشتراک کرده و مواضع مشترک خود را روشن کرده است. هند در سال ۲۰۲۱ م تاریخ ۱۰ و ۱۱ ماه نوامبر برای اولین بار سومین دور گفتگو های امنیت منطقه‌ای را میزبانی کرد که در آن غیر از پاکستان و چین مشاوران امنیت ملی کشورهای منطقه و همسایه‌های افغانستان مانند روسیه، قزاقستان، قرقزستان، ازبکستان، تاجکستان اشتراک کرده بودند. هند به صفت گرداننده این نشست موفق خود را واضح ساخته و اعلامیه مشترک را با کشورهای منطقه صادر کرد. در این اعلامیه هند و دیگر کشورهای منطقه بر ایجاد نظام فراگیر که نمایندگی از همه اقشار ملت داشته باشد، مراعات حقوق بشر، جلوگیری از تهدید تروریسم از ناحیه افغانستان و اینکه خاک افغانستان بر خلاف دیگر کشورها مورد استفاده قرار نگیرد، تاکید کردند. همچنان هند با میزبانی روسیه در ارتباط به افغانستان در ۵ فبوری سال ۲۰۲۳ م در نشست چند جانبه که در مسکو دایر گردیده بود اشتراک ورزید. در این نشست نماینده هند ابراز داشت که هند خواهان افغانستان با ثبات، مصون و صلح‌آمیز بوده و از کشورهای منطقه خواست تا در برابر گروههای تروریستی مانند داعش، القاعده و دیگر گروه های تروریستی که از افغانستان قد بلند می‌کنند، همکاری امنیتی و استخباراتی ایجاد کنند. همین طور هند در نشست سازمان شانگهای هم در ارتباط به افغانستان تلاش ورزیده که با هماهنگی کشورهای منطقه موفق مشترک داشته باشد. از تمام این تلاش‌ها معلوم می

شود که هند در ارتباط به امارت اسلامی کوشش می کند که یک پالیسی منطقه ای را پیش گیرد و به صورت مستقیم جهت تحکیم روابط رسمی با امارت اسلامی و تعامل با آن از احتیاط کار می گیرد.

نتیجه گیری

هند همیشه افغانستان را از زاویه پاکستان می بیند. گاه گاه که نفوذ پاکستان در افغانستان افزایش یافته یا روابط آن به دولت های افغانستان نزدیک شده به همان اندازه هند از صحنه دور شده و روابط آن به وخامت گراییده است. به طور مثال در هنگامی تجاوز اتحاد جماهیر شوروی زمانیکه پاکستان از مجاهدین افغانستان پشتیبانی می کرد هند در پهلوی اتحاد جماهیر شوروی قرار گرفت یا زمانی که امارت اسلامی بار اول بر افغانستان تسلط یافت و پاکستان طالبان را به رسمیت شناخت هند فوراً روابط خود را با آن به صورت همه جانبه قطع نمود یا اینکه در دوران جمهوریت زمانیکه روابط هند با افغانستان نزدیک شد روابط دولت افغانستان با پاکستان به خرابی گرایید. در کل می توان گفت اکثر اوقات افغانستان میدان جنگ های نیابتی بین هند و پاکستان بوده و دو کشور تلاش ورزیده اند تا روابط خود را با دولت افغانستان افزایش دهند و تا سطح نشانه گرفتن منافع دیگری به پیش تاختند طوری که نتیجه آن عدم توازن روابط با هر دو کشور بوده و به هیچ وجه بر منفعت افغانستان نیز نمی باشد.

بنابراین گفته می توانیم پیشینه تعامل هند و امارت اسلامی دوستانه و با اعتماد نبوده و برعکس بر شک و عدم اعتماد استقرار داشته است. همین عدم اعتماد تاریخی سبب شد تا که هند به صورت رسمی در دهلی جدید سفارت افغانستان را به امارت اسلامی نسپارد و نسبت به کشورهای منطقه روابط پر از بی باوری و ضعیفی داشته باشد. هند در این اواخر جهت تحکیم روابط به امارت اسلامی از احتیاط کامل بهره برده اما هند از یک طرف بعد از خروج امریکایی ها از منطقه نیاز شدید به تحکیم روابط به نظام فعلی افغانستان دارد و از سوی دیگر از این جهت که طالبان از حمایت پاکستان برخوردارند می باشند با امارت اسلامی فاصله دارد. روی همین منظور هند در حال حاضر در برابر امارت اسلامی پالیسی مراقب و انتظار (Watch and Wait Policy) را اختیار نموده و به جای تعامل مستقیم استراتژی خود را در قبال امارت اسلامی از طریق دیپلوماسی کمک های بشری و سازمان های منطقه ای به پیش می برد.

پیشنهادات

- 1- امارت اسلامی از هر راهی ممکن قناعت هند را فراهم کند که سیاست خارجی شان مستقلانه بوده و بر منافع ملی و ارزش های اسلامی استوار می باشد و هیچگاهی از دریچه پاکستان به هند نگاه نمی کند.
- 2- امارت اسلامی جدی تلاش نماید تا هند را مطمئن سازد که از خاک افغانستان بر ضد منافع هند استفاده صورت نمی گیرد.
- 3- امارت اسلامی تلاش نماید تا میان هند و پاکستان در سیاست خارجی توازن ایجاد کند.
- 4- هند در تعامل و تحکیم روابط با امارت اسلامی داخل چارچوب های رسمی شده مانند کشورهای منطقه سفارت افغانستان را دهلی به امارت اسلامی بسپارند تا شک و تردیدها از روابط دو طرف برداشته شود.

- 5- محصلين افغانستان به مشكل ويزه در هند دست به گريبان هستند، هند بايد به اين معضل توجه جدی نموده و تسهيلات لازم را در اين مورد فراهم نماید .
- 6- برای اينکه میان هر دو کشور در روابط تجارتي مانند گذشته بهبود ايجاد شود هند از یک طرف برای تجار افغانستان ويزه فراهم کند و زمينه رفت و آمد را آسان سازی کند و از سوی ديگر در سطح میان دولتين روابط تجاری میان دو کشور را افزايش و انکشاف دهد .
- پایان

منابع و ماخذ

1 Raghav Sharma, *India & Afghanistan: Charting the Future*, Institute of Peace and Conflict Studies, 2009, P.1, Access Date: 28/DEC/2020, Available at: <http://www.jstor.com/stable/resrep09279>

² معصوم جان معصومي، د اسلامي امارت بيا خلي واک ته د رسېدو سره د افغانستان پر وړاندې د هند ډيپلوماتيک تعامل، سيمه ييز مطالعات ځانگړې مجله ۱۴۰۱ کال، ۲ مخ.

3 Sripathi Narayanan, *Pakistan & Afghanistan: Understanding Islamabad's Policies and Strategies*, Institute of Peace and Conflict Studies (IPCS) Special Report, 2010, P. 2, Access Date: 28/Dec/2020, Available at: <http://www.jstor.com/stable/resrep09376>.

⁴ Gareth Price and Chatham House, *India's Policy towards Afghanistan*, Chatham House, August 2013, P.1, Access Date: 28/DEC/2020, Available at: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Asia/0813pp_indiaafghanistan.pdf

⁵ Raghav Sharma, *India & Afghanistan: Charting the Future*, Institute of Peace and Conflict Studies, 2009, P.1, Access Date: 28/DEC/2020, Available at: <http://www.jstor.com/stable/resrep09279>

⁶ Larry Hanauer and Peter Chalk, P. 29.

1 Sujan R.Chinoy, *The Policy of Zero Tolerance Towards Terrorism*, DEC 2020, P. 6-26, Dr. Syama Prasad Mookerjee Research Foundation, Access Date: 8/AUG/ 2021, Available at: <Indias-Policy-of-Zero-Tolerance-Towards-Terrorism.pdf>

⁷ Ibid.

⁸ معصوم جان معصومي، مخکنی مأخذ، ۹ مخ.

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی یک نهاد مطالعاتی غیردولتی و غیرانتفاعی می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در شهر کابل بنیان نهاده شده است. این مرکز از طریق پژوهش‌های دقیق و بی‌طرفانه خویش به منظور ارزیابی و غنمندی پالیسی‌ها در افغانستان و منطقه فعالیت می‌کند.

ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com info@csrskabul.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

 : +93780618000

تماس: +۹۳۷۸۰۶۱۸۰۰۰

www.csrskabul.com

info@csrskabul.com